

ה' י': וְרַחֲצָהּ - הטעם מלרע בתי"ו.

ה' י"ג: וַיִּזְכֹּר - הגימ"ל בדגש, והשווא נע.

ה' ט"ו: **כִּי אֶם-בְּיִשְׂרָאֵל** - יש לשים לב לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'כִּי-אֶם בְּיִשְׂרָאֵל'.

מֵאֵת - יש להיזהר שלא להבליע את האל"ף וישמע שקרא 'מֵת'.

ה' י"ז: **פִּי אֶם־לִי** - יש לשים לב לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'פִּי־אֶם לִי'

ה' י"ח: וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי - הטעם מלעיל בוי"ו.

בְּהֶשְׁתַּחֲוִיתִי - הִטַּעַם מִלְעִיל בִּי"ד.

❖ ❖ ❖

❖ חילופי נוסחאות ❖

ה' ה': לך-בֹּא / (לך בֹּא)

במקף ובסגול – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה
ס"ו ס"ח ס"ט סי"א סי"ב סט"ו סי"ז, א"ב א"ה א"ח א". ~ ובדפוסים:
מק"ג, גינצבורג^ה, קסטרו, קורן, ברויאר.

במונת ובצירי – בכתבי היד: ס"ז סי"ג, א"א א"ד א"ו א"ט. ~
ובדפוסים: רא"פ, רוו"ה, לטרים.

ה' ח': וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר / (וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר)

בפשטא מונח – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה
ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"יא ס"יב ס"יג ס"ט"ו ס"יז, א"א א"ב א"ג א"ח
א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, רו"ה, גינצבורג, קסוטו, ברויאר.

במהפך פשטא – בכתבי היד: א"ד א"ה א"ו א"ט. ~ ובדפוסים: לטרים, קורן.

ה' י"ג:גְּדוֹל / (גְּדוֹל) ^ט

ברביע – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ו, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז ס"ט
 ס"י ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו, א"ב א"ג א"ו. ~ ובדפוסים: מק"ג, רוו"ה,
 לטרס, גינצבורג, קסטנו, קורן, ברויאר. ~ וכן מוכח מדברי בן בלעם'.

בזקף קטן – בכתבי היד: ס"ו סי"ז, א"א א"ד א"ה א"ח א"ט. ~
ובדפוס: רא"פ.

ה' י"ט: כְּבִרַת-אַרְץ / (כְּבִרַת אֶרֶץ)

במקף – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה ס"ז ס"ח
ס"ט ס"יא ס"ב ס"ג סט"ו ס"ז, א"ב א"ג א"ה א"ו א"ח א"ט א"י. ~
ובדפוסים: רא"פ, רו"ה, גינצבורג, קסטנו, ברויאר.

במרכא – בכתבי היד: ס"ו, א"א. ~ ובדפוסים: מק"ג, לטריס, קורן.

די, 'ושמחנו בתיקונו', כדי שלא ישמע כאומר 'וסכננו' 'לסכן' 'בסיכנו').

אך בשו"ת פאת שדך (ח"א סימן כ"ד) אין דעתו נוחה מזה, וכתב שאין לחדש שיבושים כנגד משפטי לשון הקודש, כי השיבושים הישנים שאנחנו אנוסים במבטאם אין להקפיד עליהם כל כך, ויש לדמותם למה שאמרו ודלונו עלי אהבה (כמובא בתוס' במסכת עבודה זרה דף כ"ב ע"ד ד"ה רגלא, בשם המדרש), וכשם שחס הקב"ה על השיבוש ועזרה דרך חס על דעת ללמוד, כך חס על השיבוש שהורגלו בו הדורות וקשה לנו לעקרו.

והוסיף, שמי שלבו חרד ואינו רוצה לסמוך על המנהג שהורגלו בו, מוטב שילך אל בני תימן וירגיל לשונו בקריאת תי"ו רפה כהוגן, אך לא יחדש שיבושים לקרוא בתי"ו דגושה.

ומן הענין להזכיר את דברי היעב"ץ שכתב (הקדמת סידורו, סוף בית א'): "דבור הפה ומבטא השפה צריך להיות שלם בחיתוך הלשון כל מום לא יהיה בו באות בביקוד בטעם, כהלכות לשון הקודש בכל תנאיו העד בעם, מה נמלצו אמרי נועם, וביחוד שלא לקרות לעיניו"ן אלפי"ן וכן ההי"ן וכו'" וכל שכן להישמר מחילוף קריאות אותיות שאינן ממוצא אחד כלל, לא כמו שאנו האשכנזים עושים בקריאת תנ"י רפיה כסמ"ל לבשתנו.

^ח ובגליון ציין שבספרים אחרים מוטעים 'לך' במונח.

ט' יתכן שההטעמה בוקף היא טעות שנגרמה מחמת דרך המקרא, וכמו שכתב שד"ל במכתבו (הובא בספר תורת אמת עמ' 65 ואילך), שמשום שדרך המקרא ברוב המקומות שאחר פשטא יבוא זקף, ולא רביע (כגון: תהו נהו, לאור יום, אשר מתחת לרגליה, השמים אליקמוס אלה לבישה ארץ), ורק במקומות מועטים בא רביע אחר פשטא (כגון: תבאש הארץ דשא (בראשית א' י"א), זאת אודה-הברית אשר-אני נתן (בראשית ט' י"ב), אבל שרה אשתך (בראשית י"ז ט'), שמעתי קץ ואת-בדל-אחיו (בראשית כ"ז ל"ז), על-מנון צאנו הוא (בראשית כ"ח י"ב), ואמרתי אליו קום | ושהרגלנו אלהים (שמות ל"ב א'), והקץ נפל (אסתר ז' ח')), לכן בחלק מהמקומות שבא רביע פשטא, טעו רבים מהסופרים והטעמיו בוקף במקום רביעי (וכפרס שנקל לטעות בזה, אתר שורק נקודה מבדיל-בית). והביא שם דוגמאות רבות בהן בספרים המדויקים מוטעם רביע אחר פשטא. ויש ספרים המטעימים בוקף.

בספר טעמי המיוחס לר' יהודה בן בלעם (שער על שכונת הטעמים. והובא בדמיון במשפטי הטעמים לרד"ה דף ל"ה ע"א) כתב, שרביע יבוא אחר פשטא רק כאשר יבוא אחר הרביעי יתיב או פשטא (בגון: תדשא הארץ דשא עשב, בראשית א' י"א), למעט שני יוצאים מן הכלל, ואחד מהם הוא פסוקנו 'וַיֹּאמְרוּ אֲבִי דָבָר גְּדוֹל' (ולגבי עצם הכלל כבר כתב שד"ל במכתבו (תורת אמת עמ' 58-69), שיש פסוקים שבהם מוכח שהכלל נכתב בטעמי המקרא אנו מדויק או שנפל בו שיבוש, ויכול לבוא ברע אחר פשטא גם כאשר אין אחרי הרביעי יתיב או פשטא. וכך מוכח גם מהפסוקים הבאים)